

หลวงปู่

ชอบเล่าเรื่องมัจฉาณพ

ธรรมทาน ในภจันกาล

๓ - ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

หลวงพ่อบ๊วย เล่าเรื่องมฆมาณพ

© สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

ISBN 978-616-7053-50-9

พิมพ์ครั้งที่ ๑ - ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๓

- วันบูรพาจารย์ วัดบ้านกร่าง อนุสรณ์ ๔๑ ปี พระเมธีธรรมสาร

พิมพ์ครั้งที่ ๒ - ๓ ตุลาคม ๒๕๖๓

- ธรรมทาน ในกฐินกาล

๑๐๐,๐๐๐ เล่ม

ที่พิมพ์:

อนุโมทนา

สารบัญ

อนุโมทนา

ก

หลวงปู่ ขอบเกล้าเรื่องมฆมาณพ

๑

หลวงพ่

ชอบเล่าเรื่องมฆมาณพ

“ท่านเล่าเรื่องมฆมาณพและพวกพ้อง ที่ร่วมกันทำถนนหนทางและสาธารณประโยชน์ต่างๆ...”

“เรื่องมฆมาณพนี้ ผู้ที่เคยบวชอยู่กับท่านนาน บอกว่า ท่านเล่าเรื่องนี้เสมอ ทั้งแก่พระและคฤหัสถ์ พระนั้นท่านเล่าทั้งในการประชุมอบรมเป็นส่วนรวมในบางครั้ง และเล่าเวลาที่พระนวดให้ท่าน”*

เรื่องมฆมาณพ กับพวก ที่หลวงพ่เล่าบ่อยๆ นั้น เป็นอย่างไร ก็คือเป็นเรื่องของกลุ่มคนหนุ่ม ๓๓ คน นำโดยมฆมาณพ ที่ร่วมใจสมานฉันท์พากันเที่ยวทำงานสร้างสรรค์บำเพ็ญประโยชน์ ทำหมู่บ้าน ทำถ้ำที่อยู่อาศัย ที่ประกอบกิจการงานอาชีพและทางเที่ยวสัญจร พร้อมทั้งธรรมชาติ ให้มีสภาพที่สะอาดเรียบร้อยงดงาม อุดมสมบูรณ์ เรียกว่าทำบุญด้วยการทำถ้ำให้เป็นรมณีย์ และให้ชุมชนอยู่กันดี ให้คนมีศีลมีธรรม ตั้งใจทำมาหาเลี้ยงชีพอย่างสุจริต และสามัคคีมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

หลวงพ่เล่าเรื่องนี้บ่อยๆ ก็เพราะท่านต้องการให้ญาติโยม ประชาชนชาวถิ่นชาวบ้านทำบุญด้วยการทำชุมชนถ้ำที่อยู่อาศัยให้ดีขึ้น ชื่นชม ให้ผู้คนอยู่กันดีมีความสุข เรียกว่าทำบุญขั้นพื้นฐาน

คนที่ทำงานสร้างสรรค์บำเพ็ญประโยชน์อย่างนี้ เรียกว่าเป็น “บุญกร”

* ผศ.ถาวร ลิกขโกศล สัทธาวิหาริก ของหลวงพ่พระเมธีธรรมสาร เล่าไว้ในหนังสือ หลวงพ่: เพื่อวัด เพื่อบ้าน, พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๔๔

ขอเล่าเรื่องย่อๆ พอให้จับความได้ ดังนี้

ในอดีตกาลนานมาแล้ว มีมาณพหนุ่มน้อยคนหนึ่ง ชื่อว่า นายมฆะ เป็นชาวหมู่บ้านมจลคาม ที่หมู่บ้านนั้น คนไปทำงานกันที่บริเวณกลางหมู่บ้าน และมฆมาณพนี้ก็ไปทำงานที่นั่นด้วย

ที่นี่ ในที่ที่ตัวทำงานนั้น หนุ่มมฆะอยากให้เป็นสถานที่ที่ดี ที่เหมาะที่จะทำงานได้ทั้งคล่องสะดวกกายและใจก็สดชื่น พุดสั้นๆ ว่ามีฉันทะ คืออยากทำที่ทำงานนั้นให้เป็นที่สะอาด เรียบร้อย ไม่มีขยะ ไม่มีของรกรุงรัง แล้วก็เรียบรื่น มีบรรยากาศดี ที่ตรงไหนซรุขระก็ทำให้ราบเรียบ และปิดกวาดชำระจัดแต่ง บริเวณนั้น ให้เป็นรมณีย์ ที่น่าสดชื่นรื่นรมย์ แล้วก็ทำงานของตัวไป เมื่อถึงเวลาพัก ก็พักได้อย่างสบายกายและสดชื่นใจ

ที่นี่ก็มีคนอื่นเห็นที่นั่นแล้วชอบใจ เข้ามาแย่งที่ของเขาไป มฆมาณพก็ไม่โกรธ แต่ไปชำระจัดแต่งจุดอื่น ทำที่ใหม่ให้เป็นรมณีย์ แล้วก็ย้ายไปทำงานในที่ใหม่ แต่แล้วก็มีคนอื่นอีกชอบใจ ที่นั่น มาเอาแซนกันเขาออกจากที่นั่น แล้วเข้าไปใช้ที่แทน มฆมาณพก็ไม่โกรธ แต่ย้ายไปจัดทำที่อื่นให้เป็นรมณีย์อย่างนั้นอีก

มฆะถูกคนอื่นแย่งเอาที่ไปอย่างนั้น เขาไม่โกรธ ก็ย้ายไปทำที่รมณีย์ขยายไปเรื่อยๆ พร้อมกับคิดว่า คนเหล่านี้ได้รับความสุขก็ดีแล้ว เขามีความสุขด้วยการกระทำของเรา การกระทำของเรานั้น ก็ต้องเป็นกรรมที่เป็น “บุญ” ซึ่งจะให้ความสุขแก่เราด้วย

มฆะไม่หยุดแค่นั้น แต่เขาขยายงานทำถิ่นรมณีย์ให้กว้างขวางออกไปอีก วันรุ่งขึ้น เขาถือจอบไปขุดแต่งบริเวณลานหมู่บ้านให้เป็นรมณีย์ ที่ชาวบ้านทั้งผู้เด็กผู้ใหญ่จะได้ไปนั่งพัก

ภาพหมู่บ้าน

มีคน ๒ – ๓ คน ยืนเดินอยู่ไกลๆ

มองเห็นดิน น้ำ ฟา ป่า ภูเขา

น้ำขึ้นชมเป็นรมณีย์

ที่ไหนคนมาชุมนุมกัน อย่างกลางหมู่บ้าน มฆะก็กวาดชำระทำสถานที่นั้นให้สะอาดเป็นรมณีย์ จัดที่ทางบริเวณให้สะดวกสบายแก่บรรดาผู้คน ถือว่าเป็นการให้ความสุขแก่มหาชน เมื่อถึงฤดูหนาว เขาก็จัดที่ให้ผิงไฟ ในฤดูร้อน ก็จัดน้ำให้

ต่อมา หมู่มฆะซึ่งมีฉันทะอยู่กับตัว ก็คิดว่า ที่รมณีย์ ย่อมเป็นที่รักที่ชอบใจของทุกคน ในขั้นต่อไปนี้ เราควรทำถนนหนทางให้ราบเรียบ แล้วก็แบกถ่อมีดขวานจอบเสียม ออกจากบ้านแต่เช้าตรู่ เทียวไปจัดแต่งถนนหนทาง ตัดรานกิ่งไม้ที่เกะกะกีดขวาง

เมื่องานที่ต้องทำมากขึ้น ก็ต้องทำทุกวันๆ เป็นเหตุให้กลับบ้านค่ำมืด วันหนึ่ง หมู่บ้านใกล้เคียงเขา ถามว่าไปทำอะไรมา เขาก็ตอบว่า ไปทำบุญ ชำระทางสวรรค์ หมู่คนนั้นบอกว่าขอเป็นเพื่อนร่วมทำบุญด้วย ตั้งแต่นั้นก็กลายเป็นคณะบุญกร คือคณะนักทำบุญ จะเรียกตามค่านิยมสมัยนี้ว่าเป็นนักริเริ่มสร้างสวรรค์ หรือนักบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ หรือจะเรียกว่ามีจิตอาสา ก็แล้วแต่พอใจ คราวนี้มีขึ้นมาแล้ว ๒ คน

จากนั้นก็ยังมีหมู่คนอื่นอีก เห็นเขาทั้งสองแล้ว ถามอย่างนั้น พอทราบแล้ว ก็เป็นสหายร่วมด้วย ต่อมาก็มียุสโนใจเห็นตาม เข้าร่วมทำบุญเพิ่มขึ้นทีละคนสองคน จนพวกคนหมู่ในหมู่บ้านเข้าร่วมกับเขาเป็นนักทำบุญกลุ่มใหญ่ถึง ๓๓ คน

กลุ่ม ๓๓ บุญกรนี้เทียวดูแล *ทำงานบุญ* บำเพ็ญประโยชน์แบบนี้เป็นประจำ นอกจากพัฒนาทางเข้าออกหมู่บ้านแล้ว ก็ขุดบ่อน้ำสระน้ำ ทำสะพาน สร้างศาลาที่สี่แยก ขยายงานออกไป

กลางวัน ทำงานกันแข็งขัน เย็นลง เลิกงาน แทนที่จะตั้งวงเหล้า เล่นพนัน หรือมั่วสุมกัน ก็มานั่งล้อมวงกินข้าวกินปลาและปรึกษากันกัน วัดผลงานวันนี้ แล้วพิจารณาหารื้อกันว่าในหมู่บ้าน ในถิ่นของเรานี้ มีอะไรควรแก้ไข อะไรควรจัดควรทำ และวางแผนงานที่จะทำในวันต่อไป

เมื่อทำงานบุญสร้างประโยชน์มากขึ้น หนุ่มมชะก็ไ้ได้เป็นที่รักนับถือ คนเชื่อฟังกันทั่วไป เขาก็แนะนำชักชวนชาวบ้านให้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันกัน ให้ถือศีล ๕ ละเลิกสิ่งชั่วร้าย เช่นสุรายาเสพติด การพนัน จนชาวบ้านอวยทานรักษาศีลกันทั้งหมู่บ้าน

รวมแล้ว บุญกร คือนักทำบุญ ก็ทำงานจัดสรรพัฒนาทำบ้านทำถิ่นที่อยู่หมู่บ้านให้สะอาดเรียบร้อย ให้เป็นที่อยู่ที่ทำงานทำการพบปะสังสรรค์กันได้ด้วยดี ไปจัดทำถนนหนทางให้คนสัญจรกันได้คล่องสบายปลอดภัย ขุดบ่อน้ำสระน้ำ สร้างสะพานปลูกสวน ปลูกป่า ให้เป็นรมณีย์ ทำหมู่บ้านชุมชนให้อยู่กันดี ให้ชาวบ้านเอาใจใส่ดูแลกัน ไม่ทอดทิ้งกัน ร่วมช่วยงานการ ร่วมสุขร่วมทุกข์กัน มีความพร้อมเพรียงสามัคคี นี่คือนุญขั้นพื้นฐาน

กลุ่มหนุ่มบุญกร มีจอบเสียมมีดพร้าบรรดาอุปกรณ์คู่มือได้ขุดสระน้ำ สร้างศาลา ทำถนนหนทางสัญจรให้เรียบคล่องสะดวกดี ขยายถิ่นรมณีย์กว้างไกลออกไป

แต่บางทีงานของพวกเขา ก็ไปขัดหรือทำให้เสียผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจมีอิทธิพล จึงถูกขัดขวางกั้นแกล้งอย่างรุนแรง แต่คณะบุญกรก็ไม่ย่อท้อ ทำบุญบำเพ็ญประโยชน์อย่างเข้มแข็งต่อไป จนในที่สุด พระราชาทรงทราบ ทรงมองเห็นคุณความดีของพวกเขา ก็ทรงชื่นชมสนับสุน

ภาพ ๓๓ หนุ่ม

นั่งประชุมกันบนลานหญ้า ใกล้สระน้ำ

ปรึกษางานกัน

ว่าจะทำงานแก้ปัญหา

จะทำประโยชน์อะไรกันต่อไป

ต่อมา ก็มีสตรีเข้ามาร่วมทำงานบุญด้วย โดยทำงานอันถนัด ที่เหมาะกับสตรี ตั้งแต่เป็นเจ้างานสร้างศาลา งานชุดสระโบกขรณี และทำสวนดอกไม้ (บุปผาราม) ซึ่งล้วนเป็นที่รมณีย์ทั้งนั้น

ตามที่เล่ามา ได้เห็นกันชัดเจนว่า ในงานบุญทั้งหมดนี้ พวกนักทำบุญบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ มาเข้าร่วมด้วยใจ สัมผัสของตน เริ่มตั้งแต่หนุ่มมณะที่มีฉันทะเริ่มงานขึ้นมาเอง แล้วคนอื่นมองเห็นคุณค่าก็มีฉันทะเข้ามาร่วม เกิดเป็นการรวม กำลังสามัคคีในการทำความดีงามบำเพ็ญประโยชน์ ถิ่นที่รมณีย์ เป็นที่อยู่อย่างดี เป็นที่ผาสุก คนก็อยู่ในถิ่นกันด้วยดีมีสุขสามัคคี

งานทำบุญพื้นฐานนั้น เริ่มด้วยการสร้างสรรค์ชุมชน โดย เหล่าบุญกรช่วยกันจัดสรรถิ่นอาศัยที่อยู่ที่ทำกาที่ทำการให้เป็นที่ *ถิ่นรมณีย์* ที่มีน้ำอุดม มีร่มไม้เขียวขจี ที่เหล่าชนผู้มีชีวิตดีงาม มาร่วมกันทำงาน ร่วมกันแก้ปัญหา พัฒนาชุมชนให้เป็นที่ สะดวกสบายมั่นคงปลอดภัย อยู่ร่วมกันได้ผาสุกสวัสดิ์

ชุมชนนี้มีความสุขจริง ไม่ต้องพึ่งพิงอบายมุข มีความพร้อม พร้อมพอที่จะเรียกว่า มีชีวิตงาม มีสังคมดี มีธรรมชาติเป็นรมณีย์

การทำงานสร้างสรรค์บำเพ็ญประโยชน์อย่างที่เราเล่ามานี้ เป็นงานบุญสำคัญแค่ไหน พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้เด่นชัดแล้ว ควรจำพระคาถาภาษาบาลี (ส.ส.๑๕/๑๔๖/๔๖) กันไว้ ดังนี้

อารามโรปา วนโรปา	เย ชนา เสตุการกา
ปบุญจ อุตปานญจ	เย ททนต์ อุตสสย
เตสั ทิวา จ รัตโต จ	สทา บุญญ ปวทุตตติ
ธมมฐา สีสสมปนนา	เต ชนา สคคคามิโน ๗

แล้วก็นำไปปฏิบัติกันให้ศักดิ์สิทธิ์ ให้สมตามคำแปลว่า
 ชนเหล่าใด ปลูกสวน ปลูกป่า สร้างสะพาน จัดบริการน้ำ
 ต้ม ชูตบึงบ่อสระน้ำ ให้ที่พักอาศัย บุญของชนเหล่านั้น ย่อม
 เจริญงอกงาม ทั้งคืนทั้งวัน ทุกเวลา
 ชนเหล่านั้น ผู้ตั้งอยู่ในธรรม ถึงพร้อมด้วยศีล เป็นผู้
 เดินทางสวรรค์

นี่คือ การปลูกป่า ปลูกสวน ชูตบึงบ่อสระน้ำ สร้างสะพาน
 สร้างศาลา ให้ที่อยู่ที่พักอาศัย และงานสาธารณประโยชน์เพื่อ
 ประโยชน์สุขแก่ประชาชน เป็นการทำบุญขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นงาน
 ที่ทำด้วยฉันทะ โดยมีเมตตากรุณาปรารถนาดีแก่คนทั่วไป

คนจะอยู่กันดี จะพัฒนาจิตใจ จะพัฒนาปัญญาได้ดี ก็
 ต้องให้เขามีความเป็นอยู่ที่เหมาะที่ดี สร้างสรรค์จัดสรรชุมชน
 หมู่บ้านตั้งแต่วัตถุและสิ่งแวดล้อม ให้เป็นสภาพที่เกื้อหนุนชีวิต
 ด้วยการทำบุญพื้นฐาน อย่างที่พวกมฆมาณพทำกันนั้น

การทำบุญตามพระพุทธานี้ ชาวพุทธตั้งแต่พุทธกาล
 สืบกันมาตลอดสมัยโบราณ รู้เข้าใจกันดี มีหลักฐานแสดงไว้ใน
 พระไตรปิฎก และทำกันเรื่อยมาจนกระทั่งในเมืองไทยสมัยก่อน
 ได้เข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมแห่งความมีน้ำใจ

ขอให้นึกถึงพระเจ้าอโศกมหาราช ที่มีไช่เพียงชาวพุทธ
 เท่านั้นจะนิยมนับถือหรือมีใจรักเกิดทุน แต่ทรงได้รับการยกย่อง
 โดดเด่นในประวัติศาสตร์โลก *

* H.G. Wells นักประพันธ์และนักประวัติศาสตร์เรื่องนาม เขียนไว้ในหนังสือ *Outline of History* (1920), p.402 ว่า “ท่ามกลางพระนามของพระมหากษัตริย์เป็นหมื่นๆ พระองค์...แทบจะมีหนึ่งเดียวแต่พระนามของพระเจ้าอโศกเท่านั้น ที่เป็นดวงดาวจรัสแสงอยู่เจิดจ้า”

ความเต็มว่า: “Amidst the tens of thousands of names of monarchs that crowd the columns of history, their majesties and graciousnesses and serenities and royal highnesses and the like, the name of Asoka shines, and shines, almost alone, a star.”

แต่เดิมนั้น พระเจ้าอโศกทรงเป็นพระราชาที่ดูร้ายมาก จนได้พระนามว่า “ฉันทาโศก” (อโศกจอมโหด) ได้ยกทัพไปรุกราน ทำสงครามตีบ้านตีเมืองปราบแว่นแคว้นทั้งหลาย ขยายดินแดน จนอินเดียสมัยนั้นมีอาณาเขตกว้างใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของอินเดีย คือใหญ่โตกว่าอินเดียปัจจุบันนี้มากมาย

ต่อมา พระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงรู้จักพระพุทธศาสนา และทรงเปลี่ยนพระองค์มาเป็นพุทธมามกะ ทรงเลิกแสวงหาชัยชนะด้วยสงคราม โดยประกาศนโยบาย “ธรรมวิชัย” คือการชนะด้วยธรรม เปลี่ยนจากการเบียดเบียนทำร้ายหันมาสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่มวลประชาชน นอกจากสร้างถนนหนทางมากมายไปทั่วราชอาณาจักรแล้ว ก็ทรงสร้างแหล่งน้ำ บำรุงพืชพันธุ์ เป็นต้น (เข้าใจทางที่ว่าทำทุกถิ่นให้เป็นร่มฉัตร) คือทรงบำเพ็ญบุญกรณียกิจพื้นฐานตามพระคาถาที่ว่าข้างต้นนั่นเอง

พระราชกรณียกิจในเรื่องนี้ ทรงปฏิบัติเป็นการสำคัญเพียงใด เห็นได้จากความในศิลาจารึกของพระองค์ เช่นใน จารึกหลักศิลา ฉบับที่ ๗ ว่า

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรียทรวรสี ผู้เป็นที่รักแห่งทวยเทพ ตรัสไว้ดังนี้:

...ตามถนนหนทาง ข้าฯ ก็ให้ปลูกต้นไม้ไว้ เพื่อจักได้เป็นร่มเงาให้แก่สัตว์และมนุษย์ทั้งหลาย ให้ปลูกสวนมะม่วง ให้ชูดบ่น้ำไว้ ทุกระยะ ๘ กม.* ให้สร้างที่พักคนเดินทางไว้ และให้สร้างช่างเก็บน้ำจำนวนมากมายกขึ้นในที่ต่างๆ เพื่อการใช้สอยแห่งสัตว์และมนุษย์ทั้งหลาย

* ๘ กม. นี้แปลจาก “อณฺโณโรคะ”; “โรคะ” เป็นคำสันสกฤตที่ถอดจากคำในจารึกว่า “โกลิกยานิ” ตรงกับบาลีว่า “โกสะ” เท่าที่ค้นกันได้ว่าเป็นระยะทาง ๑ (บ้างว่าครึ่ง) กม. ส่วน “อณ” ข้างหน้า ยังสงสัยว่าเป็น “อชฺฌ” หรือเป็น “อฏฺฐ” ถ้าเป็นอชฺฌโกสะ ก็คือครึ่งโรคะ คือ ครึ่ง กม. แต่ถ้าเป็นอฏฺฐโกสะ ก็คือ ๘ กม. (ที่น่าจะเป็น คืออย่างหลัง)

รูปพระเจ้าอโศกมหาราช

มีคำว่า "ธรรมวิชัย" อยู่ใกล้ๆ

บนภาพถนนหนทาง น้ำ ฟ้า ป่า ภูเขา

และมีรูปศิลาจารึกเขียนว่า

"ตามถนนหนทาง ข้าฯ...ให้ปลูกสวนมะม่วง ให้ชูดบ่อน้ำไว้ ทุกระยะ
๘ กม. ให้สร้างที่พักคนเดินทางไว้ และให้สร้างอ่างเก็บน้ำจำนวนมากมาย
ขึ้นในที่ต่างๆ เพื่อการใช้ประโยชน์ของสัตว์และมนุษย์ทั้งหลาย

ที่เล่ามานี้ งานบุญสร้างสรรค์ชุมชนของกลุ่มเพื่อนมฆ
มาณพ เป็นความสมานฉันท์ร่วมแรงรวมกำลังกันของชาวชุมชน
คนถิ่นนั้นเอง ส่วนงานบุญของพระเจ้าอโศก เป็นประโยชน์ที่พระ
เจ้าแผ่นดินทรงทำพระราชทานแก่ราษฎร

แต่มองอีกทีหนึ่ง ทั้งสองเรื่องรวมลงได้ในหลักการอัน
เดียวกัน คืองานบุญของพระเจ้าอโศกนั้น เป็นเรื่องใหญ่ทั่วทั้ง
แผ่นดิน ซึ่งพระเจ้าแผ่นดินทรงเริ่มขึ้นโดยทรงจัดการให้มีการ
ทำงานบุญอย่างนี้ทั่วไปหมด เป็นการเสริมกำลังแก่ทุกถิ่นทุกชุมชน

แล้วคนในถิ่นนั้นๆ ก็มาร่วมแรงรวมกำลังกันทำงานบุญนี้
ในถิ่นในชุมชนของตนๆ โดยราชการช่วยสื่อสารและประสานให้
งานเป็นไปโดยพร้อมเพียงเข้าแนวเข้าระบบรวมเป็นอันเดียวกัน

ถ้าการใหญ่นี้ทำให้ชาวถิ่นชาวบ้านเกิดมีสมานฉันท์ติด
เป็นนิสัย เอาใจใส่และมีน้ำใจที่จะมาร่วมกันสร้างสรรค์บำเพ็ญ
ประโยชน์แก่ถิ่นแก่ชุมชนของตนอย่างกลุ่มบุญกรพวมฆมาณพ
นี้ ก็จะเป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้อย่างดี ที่หวังได้แต่ความสุขความ
ดีงามความเจริญสืบต่อไป ไม่เสื่อมเลย

ในที่สุด เรื่องก็อยู่ที่คนในถิ่นในชุมชนนั้นเอง ที่จะมองเห็น
ความจริงว่าทุกคนเป็นเจ้าของถิ่น เป็นเจ้าของเรื่องด้วยกัน ถ้าอยู่กัน
ไปเรื่อยเฉื่อย ไม่ตื่นสักรั ก็ให้มีคนอย่างมฆมาณพลุกขึ้นมา
เริ่มต้น เป็นเสียงปลุกนำขึ้นมา โดยเป็นเสียงของความรักความ
สามัคคี ที่พูดที่ทำอะไรๆ อย่างกัลยาณมิตร ในทางที่ร่วมแรงร่วม
ใจอย่างที่ได้ว่าแล้ว ข้อสำคัญ อย่าลืมพระคาถา “อารามโรปา” นี้

งานที่กลุ่มบุญกรพวมฆมาณพนั้น พูดกว้างๆ ว่าเป็น
การทำถิ่นให้เป็นรมณีย์ ที่สิ่งปรุงแต่งจัดสรรอันสะอาดเรียบร้อย
ของคน กลมกลืนเกื้อหนุนกันกับสภาพธรรมชาติที่สดชื่นรื่นรมย์

เรื่องเด่นนำที่ฟังจัดทำให้มีขึ้นมาเป็นหลักตามพระคาถาคือ พฤกษาทั้งปาสวน กับแหล่งน้ำทั้งกินใช้ได้อุดม มีทางคมนาคมที่เรียบคลองสะดวกสะอาดปลอดภัย พร้อมทั้งที่อยู่อาศัยรองรับชีวิตกิจการงานให้มั่นใจว่าจะดำรงอยู่ได้และดำเนินไปด้วยดี

นายมฆะและเพื่อนในกลุ่มทุกคนมาทำงานบุญนี้โดยมีฉันทะเสมอเหมือนร่วมกัน เรียกว่าเป็นสมานฉันท์ จึงมีเรี่ยวแรงแข็งขันขับดันงานสร้างสรรค์ทำประโยชน์ให้สำเร็จได้ทุกอย่าง

คนเรานี้ทำอะไร จะเริ่มได้ ก็ต้องมีความอยาก จึงต้องรู้จักแยกความอยากความปรารถนา ๒ อย่างที่ท่านสอนไว้ คือ

๑. ตณฺหาปตฺถนา ความอยากที่เป็นตัณหา คืออยากได้ออยากเอาอยากให้ตัวยิ่งใหญ่เด่นโก้ อยากให้อะไรที่ตัวไม่ถูกใจพินาศรอดตาย
๒. จณฺหาปตฺถนา ความอยากที่เป็นฉันทะ คืออยากเห็นอยากทำให้คนให้สัตว์ให้สิ่งสรรพสิ่งงามหมดจดสดใสดุขสันต์ดีเลิศประเสริฐสมบูรณ์

คนต้องเจริญฉันทะ ต้องลดละตัณหา จึงจะเดินหน้าก้าวไปได้ในทางแห่งสันติสุข ไม่ว่าจะของตนหรือของคนทั้งโลก

ด้วยฉันทะนี้ กลุ่มบุญกรหมู่บ้านนายมฆะนั้น จึงหมั่นประชุมปรึกษาตรวจตราสิ่งที่ทำแล้วและที่จะต้องทำกันต่อไปโดยไม่ประมาท

ส่วนชาวชุมชน คนถิ่นชาวบ้าน ก็ไฝ่สดับเรียนรู้อันจะเป็นอยู่ให้ดี มีสัมมาชีพ มีศีล ไร้อบายมุข ดูແแบ่งปันช่วยเหลือกัน มั่นในสามัคคีเรื่องนี้ ก็จึงสรุปด้วยพระคาถาที่เอามาย้ำให้มั่นในงานบุญนี้ว่า

อารามโรปา วนโรปา	เย ชนา เสตุการก
ปปญจ อุตฺตปานญจ	เย ททนต์ อุตฺตสย
เตสฺ ทิวา จ รตฺโต จ	สทา ปุณฺณํ ปวทุตฺตติ
ธมฺมญฺชา สิตฺตมฺปนฺนา	เต ชนา สคฺคคามีโน ๑

คำแปลว่าอะไร ได้บอกให้แล้วก่อนหน้านี้ จึงถึงที่จะนำไปปฏิบัติกันต่อไป